

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜNYESİNDE HİZMET VEREN LİSE KÜTÜPHANELERİNİN NİCELİKSEL ANALİZİ: İZMİR BUCA ÖRNEĞİ

Coşkun POLAT*

Mehmet Ali AKKAYA**

Öz: Bilgi, tarih boyunca insanın varlığını sürdürmesini ve gelişmesini sağlayan temel unsurlardan biri olmuştur. Bilgi Çağı olarak adlandırılan günümüzde de bilgi, teknoloji ile birlikte yaşamın iki temel dinamiği ve asıl güç unsurundan biridir. Bilgiyi yaşam dinamiğine ve güce dönüştürebilmek için ise toplumun bilgi yığını arasından gereksinim duyduğu doğru bilginin ayrımını yapıp ona erişebilen, bu bilgiyi teknoloji ile örtüştürebilen ve doğru öğrenmeyi öğrenen bireylerden oluşması gerekir. Birey ve topluma doğru bilgi ile doğru öğrenmeyi öğretme noktasında sorumluluğu olan kurumlardan biri de okullardır. Toplumun yaşam kalitesini ve gelişmişliğini doğrudan etkileyen bu süreçte okullara, öğretmenlere ve öğrencilere en önemli desteği vermesi beklenen birimler okul kütüphaneleridir. Bu çalışmada İzmir'in Buca ilçesinde bulunan ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde hizmet veren 23 lise kütüphanesinin niceliksel analizinin yapılması amaçlanmıştır. Kütüphanelere ilişkin bilgilerin toplanması sürecinde okul yöneticileri ve kütüphane sorumluları ile görüşmeler yapılmış, istatistiki bilgiler için kayıt defterlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar; var olan iyi örneklerle karşı genel olarak okul kütüphanelerinin International Federation Library Association and Institutions (IFLA) Okul Kütüphanesi Rehberi'nde belirtilen kütüphane –koleksiyon, mekân, personel ve gerçekleştirilen etkinlikler– standartlarının gerisinde kaldığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Örgün Eğitim, Okul Kütüphanesi, IFLA, Kütüphane Hizmetleri, İzmir, Buca

* Doç. Dr.; Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Çankırı

** Yrd. Doç. Dr.; Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Çankırı

"QUANTITATIVE ANALYSIS OF THE HIGH SCHOOL LIBRARIES IN MINISTRY OF EDUCATION: BUCA, İZMİR SAMPLE"

Coşkun POLAT*

Mehmet Ali AKKAYA **

Abstract

Knowledge has been one of the primary elements providing survival of human being's existence and his evolution throughout the history. Also for today, which being named as information age, together with technology the knowledge is being one of the two basic dynamics and power facts of life. To be able to convert knowledge into life dynamics and power; the society should be composed of the individuals who can take notice of and reach to the right needed knowledge from all over the stack, match up this knowledge with the technology and that learning how to learn. One of the establishments which are responsible for teaching individuals and the society to learn truthfully with the right knowledge are the schools. Within this period having a direct influence on the life quality and development of society; the primary units expected to support schools, teachers and students are being school libraries. In this study; it is aimed to make quantitative analysis of 23 high school libraries located in Buca district of Izmir and giving service within the body of Ministry of National Education. In the period of collecting data regarding these libraries; school administrators and library responsables are interviewed; for statistical datas record books are utilized. Results showed that despite of existing good examples, in general, high school libraries fell behind the standards of the collection, site, staff and activity which designated in IFLA School Library Guidelines.

Keywords: Formal Education, School Library, IFLA, Library Services, Izmir, Buca

Giriş

Bilgi, insanı diğer canlılardan farklı kılan en önemli ayrıcalıklardan biri olan düşüme yetisini besleyen ve insana özgü bu beceriyi sürekli canlı kılan unsurlardan biridir. Bilgi toplumu ile birlikte bilginin bir meta olarak üretimin temel öğelerinden birine dönüşmesi ve hem güç hem de prestij sağlayıcı göstergeler arasında en üst sraya yükselmesi, bilginin önemini günümüzde bir kat daha arttırmıştır. Bilgi Çağı'nın toplumsal yapısı ve sürekli gelişim içinde olan teknoloji, bilgiyi çok çeşitli araç ve ortamlarda üretilebilir ve herkes tarafından kolaylıkla paylaşılabilir hale getirmiş, yalnız kültürel açıdan değil, başta ekonomi olmak üzere bilgiyi hayatın her alanında yeri doldurulamaz bir değere dönüşmüştür.

Bilginin anlam, içerik ve çeşitliliğinde yaşanan zenginleşme bilgiye sahip olma ve onu güce dönüştürme konusunda sürekli güncellenen bir rekabet ortamı

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

yaratmıştır. Bu rekabet ortamında başarılı olma kaygısı ise “yaşam boyu öğrenme”, “bilgi okuryazarı olma”, “öğrenmeyi öğrenme” gibi yeni kavramları beraberinde getirmiştir. Bilgi toplumu olarak adlandırılan bu yeni sosyal yapıda amaç sadece bilgiye sahip olmak değil aynı zamanda bilgiyi en doğru biçimde kullanmak ve bu bilgiyi yeni bilgiye/bilgilere dönüştürmektir. Bu noktada bireyin ve toplumun bilgi merkezli söz konusu değişime ayak uydurmasını sağlamada anahtar role sahip olanlardan biri de eğitim ve öğretim kurumlarıdır.

Merkezinde sürekli değişim ve dönüşümün yer aldığı bilgi toplumu, mevcut öğretme ve öğrenme alışkanlıklarının yanı sıra bilgi merkezli yeni sistemde pek çok açıdan yetersiz kaldığı tecrübe edilen eğitim ve öğretim kurumlarının da sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. “Bağımsız öğrenme”, “kaynağa dayalı öğrenme” ve “öğrenmeyi öğrenme” düşüncesiyle öğrenciyi merkezde gören bu yeni eğitim sisteminde öğrencinin öğrenmede çok daha etkin olması, sürekli araştırmaya yönelmesi, bilginin ve öneminin ayrımına varması beklenmektedir. Bilgi yoğun bir eğitim anlayışını gerektiren bu yapılanmada hem öğrenciye hem de öğretmene yardımcı olacak ve hedefe ulaşmayı kolaylaştıracak kurumların başında ise okul kütüphaneleri yer almaktadır.

Bu çalışmada ülkemizdeki eğitim sistemi içinde çok önemli bir yeri olan, öğrencilerin hangi alanda yüksek öğrenim göreceklarının ve doğal olarak gelecekteki yaşamlarının hangi çizgide yol alacağını belirlemek noktasında belirleyici etkiye sahip olan liselerin kütüphanelerinin mevcut durumları –IFLA Okul Kütüphanesi Rehberi de dikkate alınarak– niceliksel olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, söz konusu eğitim kurumlarında kütüphanelerin yeterlilik durumları ile öğrencilerin kütüphaneyi kullanma yoğunlukları arasında bir ilişki kurularak, okul kütüphanelerinin eğitim ve öğretim sürecindeki yeri ve önemi konusunda farkındalık yaratılması hedeflenmiştir.

Betimleme yönteminin kullanıldığı çalışma İzmir’de öğrenci nüfus yoğunluğu en fazla ilçelerden biri olan ve farklı türden toplam 23 devlet lisenin hizmet verdiği Buca ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Belirlenen örneklemden yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilen verilerin, konuya ilişkin genel bir kanı ortaya koymak için yeterli olacağı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda söz konusu liselerin kütüphanelerine ilişkin sayısal verilerin çalışmada kullanılmak üzere alınabilmesi için öncelikle İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, ardından da Buca İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş ve gerekli resmi izin 28 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır. Alınan izne bağlı olarak 2015 Ağustos ayı içinde gerçekleştirilen okul ziyaretlerinde hem okul yöneticileri ile hem de her okuldaki kütüphane sorumlusu personel ile görüşülmüştür. Kütüphaneye ilişkin tutulan kayıtlardan da yararlanılan yüz yüze görüşmeler sırasında elde edilen niceliksel verilerin dışında, görüşülen yönetici ve personelin okul kütüphaneleri ve öğrencilerin kütüphane kullanımına ilişkin kişisel düşünceleri de dikkate alınmıştır.

Okul Kütüphanesinin Tanımı, İlke ve Amaçları

Literatürde yer alan temel kütüphane türlerinden biri olan okul kütüphanesi, modern eğitim sisteminin vazgeçilemez bir parçasıdır. Varlık nedeni bünyesinde

bulunduğu okulun eğitim ve öğretim programını desteklemek ve daha başarılı kılmak olan okul kütüphanesi için yapılmış pek çok tanım vardır. Ancak çalışmanın amacı ve sınırları dikkate alındığında, okul kütüphanelerine ilişkin yapılan tanımların tamamını burada vermek olanaklı değildir. Bu nedenle sadece seçilen birkaç tanımın verilmesi uygun görülmüştür.

Okul kütüphanelerine ilişkin ülkemizde önemli çalışmalara imza atan Önal'a göre okul kütüphaneleri "eğitim öğretim için her türlü bilgi kaynağını toplayan, düzenleyen, hizmetleri ile parçası bulunduğu öğretim kademesinin amaçlarının gerçekleşmesine dinamik bir şekilde katılan ve çağın gereksinimlerine uygun olarak gelişen toplumsal kurumlardır" (Önal, 1994, 89).

Okul kütüphanelerini eğitim sistemi içinde bu sisteme bağlı hizmet üreten kurumlar olarak gören Soysal ise okul kütüphanesini; "ilkokul ile her düzey ve türdeki orta dereceli öğretim kuruluşunda oluşan; gerek eğitimin temel ilke ve amaçları gerekse okulun özel olarak yöneldiği amaçların gerçekleşmesine yardımcı; okul eğitiminin önce fırsat eşitliği içinde bütünlük ve gelişen bir içerik kazanarak yürümesi, sonra da eğitimin yaşam boyu sürecek bir kişisel etkinliğe dönüşmesini sağlamakla yükümlü, hizmet birimi" (Soysal, 2007, 181) olarak tanımlamıştır.

Okul kütüphanelerini; "içinde bulunduğu okulun genellikle öğrenci, veli ve personeline hizmet veren, kullanıcılarına göre derme ve hizmet geliştiren, dermeyi kütüphanecilik standartlarına ve Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre düzenleyen ve eğitimi desteklemeyi amaçlayan kütüphaneler" olarak tanımlayan Cevizbaş'a (2003, 387), göre okul kütüphaneleri örgün eğitim sürecinde bilgi kullanımı ve üretiminin teşvik edildiği ilk basamaktır.

Kullanıcı kitlesinin ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda derme geliştirmek kütüphanelerin temel amaçlarından biridir. Okul kütüphanelerinin de bu önceliği gözetmek zorunda olduğunu düşünen Erduran, okul kütüphanelerini "öğrencilerin özel ilgi alanlarına giren bilgi kaynaklarını sağlayan, düzenleyen, bunları öğrenci, öğretmen ve okuldaki diğer görevlilerin yararlandırmasına sunan bilgi merkezleri"(2010, 117) olarak tanımlamıştır. Okul kütüphaneleri konusunda yapılmış farklı tanımlar için Baysal'ın (1987), Alpay'ın (1990), Zenginer'in (2001) ve Önal'ın (1996; 2005) çalışmalarına bakılabilir.

Tanımlarda da görüldüğü gibi, okul kütüphaneleri, örgün eğitim sisteminin başarısı ve devamlılığı noktasında son derece önemli bir rol üstlenmiş durumdadır. Bir okulun öğrencilerinin objektif ve eleştirel düşünebilmesini, araştırma¹ ve okuma merakının gelişmesini ve okuduğunu doğru anlama becerisi kazanmasını sağlamanın en önemli parçası olan okul kütüphanelerinin köklü bir geçmişi vardır. Bu geçmiş, örgün eğitim alanında ve okul sisteminde yaşanan gelişmelere paralel olarak farklılaşmış ve biçimlenmiştir.

Okul kütüphanelerinin ilk örneklerinin Antik Yunan ve Roma kültürünün eğitim hayatında yaygın şekilde faaliyet gösteren gymnasionların (Antik Yunan ve Roma'da erkek çocukların düşünsel ve bedensel yönden eğitildikleri, öğrenim gör-

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

dükleri ve spor etkinliklerinde buldukları yapı kompleksi) bünyesinde kurulduğu kabul edilir. Bu kütüphanelerin en eskisi, İmparator Hadrianus döneminde (M.S. 120-140) eğitime başladığı sanılan ve Nysa Gymnasionu'nda öğrencilere hizmet vermek için kurulan Nysa Kütüphanesi'dir (Üreten, 2006, 211). Delphoi Gymnasionu Kütüphanesi, Atina Ptolemaion Kütüphanesi, Rodos Gymnasion Kütüphanesi ve Teos (Sığacık) Gymnasion Kütüphanesi, gymnasion bünyesinde hizmet veren ve toplumun kültürel yaşamı üzerinde derin etkileri olan en ünlü Antikçağ okul kütüphaneleridir (Yıldız, 2003, 154-161).

Antikçağda gymnasionların yanı sıra günümüz yüksekokul düzeyinde eğitimin verildiği okullarda da kütüphanelerin bulunduğu bilinmektedir. Bu kütüphanelerin dermeleri söz konusu okullarda öğretilen derslere yardımcı bilgi kaynakları ve öğrencilerin kişisel gelişimini hedefleyen bilgi kaynaklarından oluşturulmuştur (Koç, 2013, 68). M.S. 4.üncü yüzyılda İmparator Flavius Claudius Iulianus döneminde Antiokheia'da kurulan yüksekokul bünyesinde açılan kütüphane, yaklaşık 120 bin civarında dermesi ile bu okul kütüphanesi türünün en dikkat çekici örneğidir (Yıldız, 2003, 308).

15'inci yüzyılda Gutenberg tarafından geliştirilen ve 50 yıl gibi kısa bir sürede neredeyse tüm Avrupa'da kullanılmaya başlanan¹ devingen harfli basımevi, yalnız kitap sayısını arttırmakla kalmamış, kitabın saygınlığını ve insanların kitap okuma alışkanlığını da geliştirmiştir. Kitabın basımevi ile birlikte çok daha yaygın, ucuz ve kolay ulaşılabilir bir nesneye dönüşmesi her düzeydeki eğitim sistemlerini de derinden etkilemiştir. Dvingen harfli basımevi eğitime yönelik kitapların sayısını ve kullanım yoğunluğunu yukarıya taşımış, bu değişim okul kütüphanelerinin hem önemini hem de yaygınlığını arttırmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda okul kütüphanesinin ilk örnekleri tıpkı diğer kütüphane türleri gibi 16 ve 17'nci yüzyıllarda ortaya çıkmıştır (Soysal, 1969, 2). 19'uncü yüzyıla kadar İmparatorluğun eğitim kurumları medreseler, sıbyan mektepleri ve saray bünyesinde eğitim veren Enderun Mektebinden ibarettir. Bununla birlikte çocuğa Türk-İslam kültürünün temel öğretilerinin verildiği camiler de imparatorluğun eğitim kurumları arasında yer alır (Tekeli ve İlkin, 1993, 11). Hemen her cami ve medresede bulunan ve koleksiyonu öğrencilere verilen eğitimi destekleyecek kaynaklardan seçilen kütüphaneler Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk okul¹ kütüphaneleri olarak kabul edilir.¹

Osmanlı İmparatorluğu'nda okul kütüphanelerinin devlet politikası olarak ele alınması için 19'uncü yüzyılın ikinci yarısına kadar beklemek gerekmiştir. 1869 tarihinde yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 67, 119-123, 138 ve 146-148'inci maddeleri, Darülmuallimin ve Darülfünun'da kütüphane kurulmasına ve kütüphanelerin idari örgütlerine ilişkindir (Çavdar, 1995, 32).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte okul kütüphaneleri ilk ve orta dereceli okullarda eğitim politikasının temel unsurları arasında yer almıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması ile başlayan ve eğitimin hem çağın gereklerine uygun bir sisteminin olması hem de çağın gereklerine uygun bireyler yetiştirebilmesi amacıyla

yürütülen çalışmalarda okul kütüphanelerine de sıklıkla yer verilmiştir. Son olarak 22.08.2001 tarih ve 24501 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği” adıyla güncellenen mevzuat bu çabaların en önemlilerinden biridir. Ancak Türkiye’deki okul kütüphanelerinin mevcut durumu uluslararası standartlar ve gelişmiş Batı dünyasının okul kütüphanesi örnekleri ile karşılaştırıldığında, ülkemizin önünde uygulama ve mevzuat açısından uzun ve zorlu bir yolunun olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kütüphaneler genel olarak toplumun bilgi gereksinimini en doğru biçimde karşılamayı amaçlayan kurumlardır. Okul kütüphanelerinin varlık nedeni de bünyesinde buldukları eğitim kurumlarının bilgi gereksinimlerine yanıt verebilmektir. Bu nedenle okul kütüphanelerinin temel ilke ve amaçları ulusal eğitim politikaları çerçevesinde oluşturulur ve geliştirilir. Bu bağlamda, yukarıda belirtilen Yönetmelikte ülkemizdeki okul kütüphanelerinin amaçları şu şekilde tanımlanmıştır;

“Türk Millî Eğitimi’nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin bilimsel düşünen, demokratik davranışlara sahip, okuma alışkanlığı kazanmış, öğrenmeye, araştırmaya ve yeni teknolojileri kullanmaya istekli; hak, görev ve sorumluluklarının bilincinde, çağın gereklerini yerine getirebilecek şekilde yetişmelerine ve yararlanmalarına yardımcı olmak” (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001, 14).

IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi’nde ise okul kütüphanelerinin uluslararası boyutta amaçları şu şekilde sıralanmıştır.

- Okulun görevleriyle birlikte öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları desteklemek ve ilerletmek;
- Çocuklarda okuma, öğrenme, yaşam boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek;
- Toplumdaki iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için bütün öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek;
- Yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üretebilmelerinde gerekli olanakları tanımak;
- Sosyal ve kültürel olayların farkında olmayı ve bunlara önem vermeyi sağlayan faaliyetler düzenlemek;
- Okulun görevlerini başarıyla yerine getirmesi için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve velilerle birlikte çalışmak;
- Okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini okumanın gerekliliğini okulun tamamına ve ilgili olabilecek herkese anlatmak (IFLA/UNESCO Okul Kütüphaneleri Bildirgesi, 2015).

Yukarıda verilen ilke ve amaçlarda da görüldüğü gibi, okul kütüphaneleri bireğitim sistemine ve o sistemin kurallarına bağlı olarak hizmet veren kütüphane türleridir. Bu nedenle kütüphanelerin ilke ve amaçları, parçası oldukları eğitim siste-

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

minin ilke ve amaçları ile örtüşmek durumundadır. Ulusal eğitimin kalitesinin artırılması ve bilgi toplumunda bilginin öneminin farkında olan bilinçli bireylerin toplum hayatına katılabilmesi için, okul kütüphanelerinin ilke ve amaçlarının da tıpkı okullar gibi çağın gereklerine göre sürekli güncellenmesi gerekir. Başta öğretmenler olmak üzere eğitim sisteminin tüm paydaşları da bu gerekliliğin önemi konusunda ikna edilmelidir.

Okul Kütüphanesinin Görev ve Hizmetleri

Okul kütüphanelerinin görev ve hizmetleri kütüphanenin ilke ve amaçları ile örtüşecek biçimde ortaya konulmalı, görev ve hizmetler ilke ve amaçları destekleyici nitelikte olmalıdır (Koç, 2013, 20). Bu doğrultuda okul kütüphanesinin görevleri, kütüphanenin temel amaçları olan öğrenciyi yaşama en iyi biçimde hazırlamak, doğru bilgi kullanımını öğretmek ve kültürel gelişmeye katkı sağlamak ilkeleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

IFLA ve UNESCO işbirliği ile hazırlanan *Okul Kütüphaneleri Bildirgesi*'nde okul kütüphanelerinin görevleri; "okuldaki bireylerin, bilgi kaynaklarını kullanmasına teşvik etmek, öğretmenlerle işbirliği içerisinde çalışarak; öğrencilerin okuryazarlık, öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yetenek düzeylerini geliştirmek ve sunduğu hizmetleri okul topluluğunun bütün mensuplarına yas, ırk, cins, dil, din, milliyet, meslek veya sosyal durum göz önünde bulundurmaksızın eşit olarak sunmak" (IFLA/UNESCO...,2015) şeklinde özetlenmiştir.

Öğrenciyi merkez alan bu görevlerin gerçekleştirilmesi sürecinde okul kütüphanecisinin yerine getirmekle sorumlu olduğu görevler de belirlenmiştir. Bu görevler; yönetsel, eğitsel ve teknik olmak üzere üç temel başlıkta sınıflandırılmış (Davies'ten aktaran İleri, 2011, 12-15) ve her temel başlık da çok sayıda alt başlıklarla detaylandırılmıştır. Çalışmanın kapsamı dikkate alınarak bu konuda üç temel başlığın verilmesi ile yetinilmiş, başlı başına bir araştırma konusu olabilecek alt başlıklara yer verilmemiştir.

Okul kütüphaneleri için yapılan tanımlar ile ilke ve amaçları dikkate alındığında okul kütüphanesi hizmetlerini *teknik hizmetler* ve *kullanıcı hizmetleri* olarak iki gruba ayırmak olanaklıdır (Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001; Atakan, 2004). Teknik hizmetler bilgi kaynaklarının nitelikli bir biçimde kullanılmasını amaç edinirken, kullanıcı hizmetleri ile kullanıcıların okul kütüphanesini nitelikli bir şekilde kullanmalarının sağlanması hedeflenir.

Kütüphane kaynaklarının seçimi ve sağlanması, kataloglaması, düzenlenmesi ve sınıflaması, bakımı onarımı ve güncelliğini yitiren kaynakların ayıklanması okul kütüphanesinde teknik hizmetler başlığı altında yürütülen faaliyetlerdir (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001). Teknik hizmetler ile eğitim ve öğretim için gerekli her türlü bilgi kaynağı, araç ve gereç seçilip sağlanır, kataloglanır, sınıflandırılır, düzenlenir ve rafa yerleştirilir (Atakan, 2004, 67). Bir okul kütüphanesindeki ideal teknik hizmetlerin verilmesi, bilgi kaynağının bulunmasından hizmete sunulmasına kadar geçen işlemlerin sistemli ve önceden belirlenmiş yazılı kural-

lar dâhilinde, sistematik olarak gerçekleştirilmesi ile olanaklıdır (Alkan, 2013, 48).

Kullanıcı hizmetleri ise okul kütüphanelerinin kullanıcı grubuna verdiği hizmetlerdir. Kütüphane dermesinin kullanılması ve bu süreçte kullanıcıların her türlü istek, soru ve sorunlarının kütüphaneci rehberliğinde cevaplanmasını kapsayan kullanıcı hizmetleri, Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğinde öğretmen, öğrenci ve okul personelinin kütüphane dermesinietkin bir şekilde kullanması olarak tanımlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001). Danışma hizmetinin yanı sıra öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılması ve bu alışkanlığın geliştirilmesi de kullanıcı hizmetleri arasında yer alır. Ülkemizde okul kütüphaneciliği alanında ilk bilimsel araştırma yapanlardan biri olan Soysal, okuyucu rehberliğinden kullanıcı hizmetlerinden biri olarak söz eder (1969, 79). Soysal'ın okuyucu rehberliği yaklaşımında öğrencilerin kitap seçiminden okuma alışkanlığı konusunda güdülenmelerine kadar pek çok faaliyet kullanıcı hizmeti kapsamında değerlendirilmiştir.

Özetle, okul kütüphanesinde yürütülen teknik hizmetler dermenin gelişmesini, kullanıcı hizmetleri ise kütüphane kullanımının kolaylaşmasını ve yaygınlaşmasını hedeflemektedir. Ancak, her iki hizmet türünün de başarılı bir biçimde yürütülmesi ve amaca ulaşması için öncelikle tüm kütüphane paydaşlarının kütüphanenin eğitim ve öğretim sistemi içindeki yeri ve öneminin farkında olması gerekir.

Çağdaş Eğitim Anlayışı ve Okul Kütüphanesinin Yeri

1973 yılında kabul edilen Millî Eğitim Temel Kanunu'nda eğitimin temel amacı; *"Türk Milletinin bütün fertlerini beden, zihin, ahlak, ruh ve duyu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde geliştirmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek"* (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973) olarak ifade edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, aynı kanunda millî eğitimin temel ilkelerinden biri de; *"her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir"* şeklinde belirlenmiştir. Ülkelerin kalkınmaları eğitim sistemlerinin başarısı ile yakından ilişkilidir. Bu nedendir ki eğitim programlarının, kullanılan yöntem ve araçların güncel ve geçerli olmaları, yukarıda verilen Millî Eğitim Kanunu örneğinde olduğu gibi eğitim yasalarının ortak ilkelerindedir.

20'nci yüzyılın son çeyreğinden bu yana uluslararası düzeyde meydana gelen ekonomik, siyasal, teknolojik, bilgi-bilişsel ve kültürel dönüşümler hemen her alanda sürekli değişimi fenomene dönüştürmüştür. Bu değişim ve dönüşüm etkilerini sadece makro düzeydeki sosyal, ekonomik, siyasal kültürel ve eğitimsel yapılar üzerinde değil, aynı zamanda aile ve okul gibi mikro yapılar ile bu yapılar içindeki ebeveynler, çocuklar, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler üzerinde de göstermektedir (MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili, 4). Bunun yansımaları ise sistem merkezli yapılanmaların yerini birey merkezli yapılanmalara bırakması biçiminde görülmüştür. Değişim ve dönüşüme adapte olmakta ülkelerin en çok zorlandıkları alanların başında, esas

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

hedefi bireyin topluma kazandırılması olan eğitim sistemlerinin düzenlenmesi gelmektedir.

Çağın gerektirdiği bireylerin yetiştirilmesi amacıyla eğitimde yeniden yapılanma gerekliliği, 1980'lerden itibaren ulusal düzeyde hazırlanmış raporlarda ve kalkınma planlarında yer almaya başlamıştır. 1983 yılında ABD'de eğitim reformunun gerekliliğinin vurgulandığı bir raporda öğrenen toplumun oluşturulmasına işaret edilirken, bu toplumun oluşturulmasında kişilere öğretim kuruluşlarının verdiği ötesinde fırsatlar sunulması önerilmiştir. Resmi öğretim kuruluşlarının kişinin öğrenimi için temel kurumlar olduğu, ancak mevcut yapılanmanın yaşam boyu öğrenen kişiler yetiştirilmesinde yetersiz kaldığı dile getirilerek, evlerin ve iş yerlerinin, kütüphanelerin, sanat galerilerinin, müzelerin ve bilim merkezlerinin öğrenen toplumun oluşturulması için önemli mekânlar olduğu vurgulanmıştır (A Nation Risk, 1983). Aynı yaklaşım bilgiye erişim ve kullanmanın önemi ön plana çıkarılarak American Library Association (ALA) tarafından hazırlanan bir raporda da yer almıştır. Rapora göre, mevcut eğitim sistemi hazır bilginin öğretmenler tarafından öğrencilere kazandırılması biçiminde gerçekleştiğinden, öğrenciler bu bilgileri gerçek hayatla ilişkilendirecek aktif düşünme ve sorun çözme becerilerinden yoksun kalmaktadırlar. Öğretim gerçek hayatın bilgi kaynaklarına dayalı olup pasif ve parçalanmış değil, aktif ve bütünlük bir öğrenme biçiminde olmalıdır. Bu çerçevede yapılandırılmış öğrenme süreci öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye katkı sağlarken, onların yaşam boyu öğrenmeleri ile mesleki ve yurttaşlık sorumluluklarını etkin bir biçimde gerçekleştirmesini de sağlayacaktır (American Library Association, 1989).

Eğitim alanına yeni bakış açıları ve kavramlar öneren bu raporlardaki yaklaşımların özünde, çok kanallı esnek ve yaşam boyu devam eden eğitimin önemi vardır. Geçmişten farklı olarak eğitimde, öğretim yerine öğrenmeyi ön plana çıkaran bu anlayış, öğrenen bireyi merkezde görerek eğitimin ortak paydası haline getirmektedir (Oktay, 2005, 19). Eğitim sisteminin yapı ve işleyişi ile öğrenme-öğretme sürecini derinden etkileyen bu yaklaşım, öğretim programlarının içerik ve sunumunu da önemli oranda değiştirmiştir (Özden, 1999, 16). Böylece, daha önce pozitivist karakterli geleneksel davranışçı yaklaşıma göre düzenlenen program içeriği ve sunumu, postmodern karaktere sahip yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmeye başlamıştır (Yurdakul, 2005, 40-41). Çağın gereğine uygun olarak öğretimden çok öğrenme odaklı "yapılandırmacı öğretim yaklaşımı" ülkemizde de 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren benimsenmiş ve ders programları ve içeriklerine yansıtılmaya çalışılmıştır (MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili, 5). Öğreticiye yönlendirici rolün yüklendiği bu yaklaşımın benimsenmesindeki asıl amaç da; "devamlı bir değişim içinde olan dünyayı takip edebilecek, üretilen bilgi ve birikime ulaşabilecek ve kullanabilecek, bireysel farklılıkları ne olursa olsun, araştırma-sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş vatandaşlar yetiştirmek" olarak ifade edilmiştir (TTKB, 2005, 8-16).

21'inci yüzyılda gereksinim duyulan öğrenci profilinin ne olduğu ve ne olması gerektiği ile eğitimde yapılandırmacı yaklaşım uygulamasında görülen sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin tespitlerin ortaya konması amacıyla 2010 yılında MEB'in

öncülüğünde geniş kitlelerin katılımı ile bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, 21'inci yüzyıl becerileri bilgi, beceri, tutum, değer ve etik temelinde ayrı ayrı oturumlarda tartışılmıştır. 21'inci yüzyılın öğrenci profiline ilişkin öneriler incelendiğinde tüm çalışma gruplarında bazı becerilerin ön plana çıktığı görülmektedir. Buna göre öğrenciler;

- Eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerilerine sahip olmalıdır.
- Araştırma yapabilmeli, bilimsel ve akılcı, araştıran ve sorgulayan olmalıdır.
- Öğrenmeyi öğrenme ve kendini sürekli geliştirme bağlamında bilginin değerini anlamalı bilgiye erişimde, kullanmada ve paylaşmada etkin olmalıdır.
- Teknolojiyi etkili ve verimli kullanabilmeli, ancak bu konuda kendini kısıtlayabilmelidir.
- Nasıl öğreneceğini bilmelidir ve öğrenme sürecini yaşam boyu sürdürmelidir.
- Okuma alışkanlığı kazanmış olmalıdır.
- Kütüphaneyi etkin bir şekilde kullanabilmelidir (21. Y.Y. Öğrenci Profili Çalıştayı Alt Grup Raporları, 2010).

21. yüzyılın gereksinimlerine uygun öğrenci profilini oluşturmaya yönelik ön plana çıkan becerilere bakıldığında, son maddede belirtilen becerinin kritik rolde olduğu görülecektir. Özetle, çağımızın başarılı bireyleri bilimsel yaklaşımla araştırma yapabilen, eleştirel düşünebilen, sorun çözebilen ve karar verme yetisine sahip bireylerdir. Bu beceriler bilgiyi etkin ve yetkin kullanmayı gerektirir. Bilgiye ulaşmada ve bu bilgiyi etkin kullanmada teknolojinin etkin ve bilinçli kullanımı önemlidir. Bilginin etkin kullanımı ve okuma alışkanlığı iyi yapılandırılmış, kapsamlı bir dermeye sahip, uzman kişilerin görev aldığı bilgi merkezleri ve kütüphaneleri gerektirir.

Yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği bir eğitim sisteminde, eğitim kurumlarının kütüphaneleri sistemin en önemli unsurlarındandır. Çünkü bu yaklaşımda öğretmen bilgi aktaran değil, bilginin bulunduğu ortamlara yönlendirerek öğrencilerin bağımsız ve yaşam boyu öğrenen olmalarını sağlayandır. Bu bağlamda görevi öğrencileri bilgi kaynaklarını kullanmaya teşvik etmek, onların okuryazarlık, öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yetenek düzeylerini geliştirmek olan okul kütüphaneleri, çağdaş eğitim yaklaşımında öğretim kurumlarının hedefine ulaşması için olmazsa olmaz bir unsurdur.

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

Araştırmanın Kapsamı

Çalışma kapsamında İzmir'in Buca ilçesinde MEB bünyesinde hizmet veren liseler ile bu liselerde görev yapan öğretmen ve eğitim gören öğrenci sayılarına 17 Temmuz 2015 tarihinde MEB'in web adresinden* adresinden erişilmiştir. Okulların idarecileri ve kütüphanelerden sorumlu öğretmenleri ile 03 – 27 Ağustos 2015 tarihleri arasında görüşülmüş ve kendilerine okul kütüphanesi ve işleyişiyle ilgili sorular yöneltilmiş, alınan yanıtların yanı sıra görüşme sırasında idareci ve öğretmenlerin kütüphane ile ilgili söylemleri de derlenmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Farklı okul türlerinden 23 devlet lisesinin hizmet verdiği Buca, bu rakamla İzmir'in en çok lisesi olan ilçelerinden biridir. 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı verilerine göre, çalışma kapsamında ele alınan 23 lisede toplam 1.191 öğretmen görev yaparken 15.591 öğrenci eğitim görmüştür. 2.322 öğrencisi ile ilçenin en büyük lisesi olan Buca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi aynı zamanda en çok öğretmeni (138) istihdam eden okuldur. Buca Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ise hem öğrenci (136) hem de öğretmen (8) sayısı açısından Buca'nın en küçük lisesi konumundadır. 8 lisenin öğrenci sayısı 1.000'in üzerindeyken, 6 lisenin öğrenci sayısı 500'den azdır. 51 öğretmen ile 249 öğrenciye hizmet veren Işıl Saygın Güzel Sanatlar Lisesi Buca'da öğretmen öğrenci yüzdesinin (1 öğretmene 4,9 öğrenci) en yüksek olduğu lisedir.

MEB'in web adresinde yer alan bilgilerde Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi dışında çalışma kapsamında yer alan liselerin tamamının bir kütüphanesi olduğu belirtilmiştir. Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi idarecileri ile yapılan görüşmede bu lisenin de 15 yıldır bir kütüphanesinin bulunduğu, web adresinde okulun kütüphanesinin olmadığına ilişkin bilginin yanlış olduğu öğrenilmiştir. 23 lisenin 14'ünde (%60) okul eğitime başladığı andan itibaren bir kütüphane de öğrencilere hizmet vermeye başlamıştır.

Okul kütüphanelerinin hiç birinde Bilgi ve Belge Yönetimi alanında lisans eğitimi almış bir kütüphaneci yoktur. 3 lisede, asıl sorumluluğu kütüphane hizmetlerini yürütmek olan yardımcı sınıftan birer memur istihdam edilmiştir. Yalnız 1 lisede ise hizmet alımıyla ücretli bir çalışan kütüphaneden ve faaliyetlerinden sorumludur. Diğer okullarda ise kütüphaneden ve faaliyetlerinden genellikle (%83) edebiyat öğretmenlerinin yürütücüsü olduğu Kütüphanecilik Kulüpleri ve bu kulübün öğrencileri sorumludur.

9 lisede kütüphanenin okulun açık olduğu saatler arasında sürekli açık olduğu belirtilirken, 2 lisede kütüphanenin yalnız teneffüs saatlerinde hizmet verdiği

* <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=35&ILCEKODU=7>

beyan edilmiştir. 3 lise yalnız öğle tatilinde kütüphanesini öğrenci ve öğretmenlerinin kullanımını açarken, 2 lisede öğle tatilinin yanı sıra teneffüs saatlerinde de kütüphane hizmeti verilmektedir. 1 lisede kütüphane her gün öğleden sonra Kütüphanecilik Kulübünün kontrolünde sürekli açıkken, yine 1 lisede okul kütüphanesinin sürekli ve düzenli açık olduğu bir zaman diliminin bulunmadığı, talep olduğu hallerde kütüphanenin açıldığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra;

- 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında açılışı yapılan Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesinin 1} fiziki olarak bir kütüphanesi var olsa da, kütüphanenin toplam sayıları 50'yi geçmeyen test kitapları ve ansiklopedilerin dışında başka dermesi yoktur. Bu nedenle henüz okulda verilmekte olan bir kütüphane hizmetinden bahsetmek olanaklı değildir.
- 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında öğrenci sayısı %50'nin üzerinde arttırılan Buca Ömer Seyfettin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde ciddi bir derslik sorunu yaşandığı belirtilmiştir. Bu süreçte yaklaşık olarak 10 yıldır hizmet veren kütüphanenin bulunduğu oda da bir dersliğe dönüştürülmüştür. Şu an o kütüphanenin kitapları sınıf olarak kullanılamayacak bir odada depolanmış durumdadır. Bu nedenle okulda kütüphane işleviyle kullanılabilen bir birim ve yer mevcut değil ve okul idarecilerinin deyimi ile "kütüphane şimdilik formalitede vardır".
- Şu an Işıl Saygın Güzel Sanatlar Lisesi bünyesinde eğitim faaliyetlerini sürdüren Buca Atatürk Spor Lisesinin henüz müstakil bir okul binası yoktur ve derslerini Güzel Sanatlar Lisesinin kendilerine tahsis ettiği sınıflarda işlemektedirler. Bu nedenle web adresinde kütüphanesinin olduğu belirtilmesine karşın okulun teoride de pratikte de bir kütüphanesi henüz mevcut değildir.
- İlk öğrencilerini 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında alan Buca Anadolu Kız İmam Hatip Lisesinin MEB web adresinde bir kütüphaneye sahip olduğu belirtilse de, okul yönetimi ile yapılan görüşmede okulda henüz bir kütüphanenin bulunmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Okul yönetiminin inisiyatifi ile idare odasında oluşturulan "kitaplık" ise öğrencilerin okuma saatlerinde okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi için kullanılmaktadır.
- Buca Işıl Saygın Güzel Sanatlar Lisesinin bir kütüphanesi olmasına karşın son iki yıldır kütüphane İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından "Kitap Yazım Komisyonu"nun çalışma salonu olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu nedenle pratikte okulun kullanılabilir bir kütüphanesi yoktur.

Aktif olarak kütüphane hizmetinin verildiği 18 lisenin 7'si 1.000'den fazla, 7'si 2.000'den fazla, 2'si 3.000'den fazla, 2'si de 4.000'den fazla dermeye sahiptir. Yaklaşık 4.500 civarında dermeye sahip olan Şirinyer Anadolu Lisesi en çok koleksiyona sahip okul olarak ön plana çıkmaktadır. Eğitime yönelik sınırlı sayıda CD ve kasete sahip Buca Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi dışında, dermesinde kitap dışı materyal bulunan okul kütüphanesi yoktur.

Çalışma kapsamında ele alınan ve aktif kütüphane hizmeti veren 18 lisenin

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

16'sında kitaplar bir haftalık süre ile imza karşılığında ödünç verilmektedir. Ancak bu okullarda öğretmenler tarafından dile getirilen ortak şikâyet “öğrencilerin kitap ödünç alma konusunda ilgisiz ve isteksiz” olmalarıdır. Bunun yanı sıra henüz çok yeni bir okul olan Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Lisesinde öğrencilerin talebi olmadığı için kütüphane dermesinin ödünç verilmediği, Buca İnci-Özer Tırnaklı Fen Lisesinde ise kitapların henüz ödünç verilmediği belirtilmiştir.

Okul kütüphanelerinde derme, ağırlıklı olarak dersleri tamamlayan yardımcı kaynaklardan, üniversite sınavlarına yönelik test kitaplarından, MEB tarafından okullar için belirlenen temel eserlerden, edebiyat kitaplarından, romanlardan ve popüler güncel kitaplardan oluşturulmuştur. Derme geliştirmede en etkin yöntem olarak *bağış* ön plana çıkmaktadır. Hatta okulların çok önemli bir bölümü (%77) yalnız bağışlarla kütüphane dermesini oluşturmuş, geliştirmiş ve geliştirilmeye devam etmektedir. Bunun dışında; 2 lisede okul aile birliğince sağlanan finans kaynakları kullanılarak kütüphaneye düzenli kitap alımının yapıldığı, 1 lisede de okul bütçesi içinde kütüphane harcamalarına yönelik ayrı bir harcama kaleminin yer aldığı ve bu bütçenin eğitim-öğretim dönemi başında yalnız kütüphane gereksinimleri (öğretmen ve öğrenci talepleri de dikkate alınarak) doğrultusunda harcadığı ifade edilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan okul kütüphanelerinin yalnız %32'sinde yıllara bağlı düzenli ve sürekli bir derme artışı söz konusudur. Geri kalan okul kütüphanelerinde bağışlara bağlı olarak gerçekleşen (hiçbir okulda 100 kitabı geçmiyor) ve bir düzen içermeyen derme artışı yaşanmaktadır. Bu nedenle araştırma sırasında son 3 yıl içinde derme sayısı hiç artmayan okul kütüphanelerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Dermenin geliştirilmesinin temel kaynağı olarak görülen bağışlar konusunda yaygın olarak bir ön denetim söz konusudur. Genel olarak edebiyat ve kütüphanecilik kulübü öğretmenlerinden oluşturulan bir değerlendirme komisyonunun uygun gördüğü bağış kitaplar kütüphanelerin dermesine katılmaktadır. Bununla birlikte 2 lisede okula gelen bağış kitapların denetimine yönelik bir organizasyonun bulunmadığı, çok yer kaplayan ve güncelliğini yitirmiş ansiklopediler dışında her türlü kitap bağışının kütüphaneye kabul edildiği beyan edilmiştir.

Verilen yanıtlar dikkate alındığında; okullarda öğrencilerin kütüphanelere ilgisinin çok az olduğu, öğrencileri kütüphaneye ve kitap okumaya teşvik etme konusunda en etkin rolü edebiyat öğretmenlerinin üstlendiği, özellikle verilen ödevlerle ve okuma saatleri ile öğrencilerin okul kütüphanesi ile olan bağlarının canlı kalması için çaba harcadığı görülmüştür. Buna karşın okul kütüphanelerinin hemen her lisede yalnız sınırlı bir öğrenci grubu tarafından sürekli kullanıldığı ve bu öğrenci grubunun da neredeyse okulların tamamında toplam öğrenci sayısının %20'sini geçmediği görülmektedir.

Araştırma sırasında görüşülen okul idarecilerinin tamamı, kütüphanenin bir okul için vazgeçilemez önemde olduğunu ifade ederken, öğrencilerin ilgisizliğinden yakınmışlardır. Bununla birlikte kütüphanenin etkin kullanımının nasıl sağlanacağı konusunda çok fazla fikirlerin olmaması, okul ve kütüphane bütçesi ile ilgili sıkıntılar yaşanması, dermelerin nitelik ve nicelik olarak mevzuatta belirtilen standartların

çok gerisinde olması ve büyük ölçüde internetten ve olanaklarından beslendiği ifade edilen kütüphaneye ilişkin ön yargılar, idareciler tarafından okul kütüphanelerinin en önemli sorunları olarak dile getirilmiştir.

Aktif hizmet veren 18 okul kütüphanesinin 12'sinde internet bağlantısı olan en az bir bilgisayar mevcuttur. Derslere ilişkin araştırmalar ve ödevler için kullanılan bu bilgisayarlar genel olarak Kütüphanecilik Kulübünün kontrolünde ve denetiminde kullanılmaktadır. 2 lisede önceden kütüphanede var olan bilgisayar ve internet bağlantısı, okulun başka birimlerinde daha öncelikli gereksinimler gerekçe gösterilerek kaldırılmıştır. 4 okul kütüphanesinde ise bilgisayar ve internet bağlantısına hiç yer verilmemiştir. Araştırma sırasında, çalışma kapsamında ele alınan kütüphanelerin hiçbirinde kütüphane dermesinin taranması, düzenlenmesi ve ödünç verilmesi işlemleri için bir bilgisayar yazılımının kullanılmadığı, okulların bu konuda yeterli altyapı ve teknik personel bilgisinin bulunmadığı öğrenilmiştir.

Sonuç

İzmir Buca'da kamu kurumu olarak hizmet veren lise kütüphanelerinin niceliksel değerlendirilmesinde, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi ve IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Rehberi esas alınmıştır. Değerlendirme ışığında elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar şunlardır.

- Çalışma kapsamında ele alınan liselerin kütüphanelerine ilişkin mevcut durum ile MEB'in resmi internet adresinden alınan bilgiler –henüz aktif bir kütüphanesi olmadığı halde okulun kütüphanesinin olduğunun belirtilmesi– örtüşmemektedir. Bu durum okulların Bakanlığın internet adresinde yer alan bilgilerinin güncellenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre derme sayısı 3.000'i geçen okul kütüphanelerine bir kütüphanecinin, bu olanaklı değilse de kütüphanecilik kursu almış bir öğretmenin atanması gerektiği belirtilmiştir. Buca'da hizmet veren 4 lisenin derme sayısı 3.000'in üstünde olmasına karşın, hiçbirinde atanmış bir kütüphaneci yoktur. Bu gerçek hem akademik düzeyde eğitimi olan kütüphanecilik mesleğinin geleceği ve saygınlığı, hem de çağdaş eğitimin vazgeçilmez unsuru olarak görülen okul kütüphanelerinin ülkemizdeki yeri ve önemi açısından düşündürücüdür.
- Okullardaki ve okul idarecilerindeki kütüphane algısı genel anlamda edebiyat öğretmenlerinin sorumluluğunda olan birimler şeklindedir. Neredeyse tüm edebiyat öğretmenlerinin kütüphanelerin yürütücülüğünü üstlenen kütüphanecilik kulüplerinin doğal bir üyesi olarak kabul edilmesi söz konusu algının en yalın göstergesidir.
- Bazı okulların henüz aktif kütüphaneleri olmamasına karşın, çalışmada elde edilen yanıtlar derlendiğinde, bir okul eğitim-öğretime başladığında genellikle kütüphanesinin de aynı anda hizmet vermeye başladığı bilgisine ulaşılmıştır. Ancak bu kütüphanelerin bir bölümünün nicelik ve nitelik olarak bir okul kütüphanesi olmanın gereklerini karşılamaktan uzak olabile-

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

ceğini, mevzuata uygunluk açısından varlığının ilan edilmiş olabileceğini de dikkate almak gerekir. Bazı okul idarecilerinin bu yöndeki beyanı, okul kütüphanelerine ilişkin bakış açısını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

- Okul kütüphanelerinin hizmet vereceği günler ve saatler konusunda varılmış bir standart yoktur. Bu konuda belirleyici olan okulların koşulları, kütüphanecilik kulüplerinin etkililiği, kütüphaneden sorumlu olan öğretmenlerin kütüphaneleri önemseme düzeyleri, kütüphaneye atanmış bir memurun olup olmaması ve en çok da öğrencilerin kütüphaneye olan ilgilerinin belirleyici olduğu değerlendirilmiştir.
- Aktif kütüphanecilik hizmeti veren 18 lisede yakalanan 2170 kitap ortalaması hem İzmir, hem de Türkiye ortalamalarının üzerindedir. Bu rakamlar eğitim-öğretim sistemleri ile iyi birer model olan ülkelerin ortalamalarının gerisindedir.
- Okul kütüphaneleri yönetmeliği ve standart yönergesinde okul kütüphanelerinin dermesinde temel kaynaklar arasında gösterilen çoklu ortam araçları (CD-ROM, DVD, her tür eğitici film, videokaset vb.) sahip olan yalnız 2 kütüphane vardır. Eğitim öğretimin ile kitabın ve kütüphanenin her zamankinden çok daha fazla teknoloji ile birlikte anıldığı günümüzde böylesi bir tablo gelecek açısından son derece kaygı vericidir.
- Kütüphane hizmeti verilen okulların %90'ında kitaplar ödünç verilmektedir. Ancak bu konuya ilişkin yanıtlar dikkate alındığında öğrencilerin taleplerinin çok az olduğu görülmektedir. Milli Eğitim bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde belirtilmiş örnekler olmasına karşın okulların kitap ödünç vermedeki uygulamaları birbirinden farklıdır. Her okul kütüphanesinde kitap 1 haftalığına ödünç verilirken, bu işlem bazı okullarda ödünç verme defteri, bazı okullarda ödünç verme kartı, bazı okullarda da ödünç verme imza listesi üzerinden gerçekleştirilmektedir. Okulların neredeyse tamamının ödünç verilen kitapların geri getirilmesi konusunda sorunlar yaşaması uygulanan kitap ödünç verme sisteminde denetim ve yaptırım eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.
- Yanıtlar dikkate alındığında, kütüphanelerin okullarda bütçe ayrılmasında en sakınlı davranılan birimler arasında yer aldığı görülmektedir. Dermelerin neredeyse tamamının bağışlarla geliştirilmesi, çok az okulda kütüphaneye kitap alınması için bütçe ayrılabilmesi ve yalnız bir okul kütüphanesinin bütçe konusunda sıkıntısının olmaması bütçe açısından okul kütüphanelerinin gerçeklerini ortaya koymaktadır. Oysa bilgi kaynağına dayalı eğitim anlayışının geçerli olduğu günümüzde kitap ve diğer bilgi kaynaklarının en az sıra, masa, tahta, dolap, vb. gibi araçlar kadar olmazsa olmazlar olduğu gerçeği kabul edilmelidir.
- Çalışma kapsamındaki okulların neredeyse tamamında, kütüphaneye bağış yoluyla katılacak kitapların değerlendirilmesi ve kontrolü konusunda ilgili yönetmelik ve yürürlükte belirtilen gereklerle uyulduğu söylenebilir. Yapılan ön denetimde cinsel içerikli ve aşırı siyasal konulu kitapların

yanı sıra öğrencilerin zihinsel, ruhsal ve bedensel gelişimlerine olumsuz etki yapacağı değerlendirilen kitapların da başış kabul edilmediği belirlenmiştir. Genellikle okulun edebiyat öğretmenleri tarafından gerçekleştirilen bu değerlendirmede öğretmenlerin yeterliliklerinin ve objektifliklerinin denetlenmemesi sorgulanır görünmektedir.

- Dermenin ağırlıklı olarak müfredatı destekleyen kaynaklardan oluştuğu kütüphanelerde romanlar, üniversite sınavlarına hazırlık kitapları, popüler ve güncel kitaplar ile edebiyat eserleri öne çıkan diğer kitaplardır. Bu noktada dikkat çekici olan önemli danışma kaynakları arasında yer alan ansiklopedilerin güncelliklerini yitirmiş oldukları ve kütüphanede çok yer kapladıkları gerekçeleriyle dermeye alınmamak istenmemesidir. Okul idarecilerinin ifadesiyle öğrencilerin internette de ansiklopedilerde yer alan bilgilere ulaşabilecek olması söz konusu tercihin uygulanmasını kolaylaştırılmaktadır. Literatürde, yanlıcı ve yanlış bilgilerin kolayca üretilebildiği ve paylaşıldığı ortam olarak “bilgi çöplüğü” yakıştırmasının sıkça yapıldığı İnternet’in özellikle eğitim-öğretimde kullanılması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Etkileşimli bilgi üretimi, erişimi ve paylaşımının özgür, kolay ve hızlı olarak gerçekleştirilebildiği İnternet ortamının bilgi edinme açısından önemi yadsınamaz. Pek çok bilimsel yayının, nitelikli bilgi kaynaklarının, uzmanları tarafından oluşturulmuş eğitim öğretim materyallerinin, kamu kuruluşları tarafından üretilen geçerli ve doğru bilgilerin, vb. erişilebildiği internet ortamının “bilgi çöplüğü” olarak anılmasının ardında yatan gerçek, içeriği değil amaca uygun kullanma bilgi ve becerisinin yetersizliğidir. Bu noktada her tür ortamdaki bilginin amaca uygun bir şekilde etkin ve yetkin olarak elde edilmesi, değerlendirilmesi, kullanılması ve paylaşılması becerileri olarak ifade edilebilecek “bilgi okuryazarlığı”nın özellikle bireylere erken yaşlardan itibaren kazandırılmasının önemi ön plana çıkmaktadır. Yaşamın her aşamasında ve toplumsal rolün etkin olarak sürdürülmesinde olmazsa olmaz beceriler bütünü olarak görülen bilgi okuryazarlığı becerilerinin eğitim-öğretimin ilk yıllarından itibaren planlı ve programlı bir biçimde kazandırılması, çağdaş eğitim anlayışının gereği olan bağımsız ve yaşam boyu öğrenme, bilgi kaynağına dayalı öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi kavramların anlam kazanmasını ve başarıyla uygulanmasını sağlayacaktır.
- Çalışma kapsamında ele alınan kütüphanelerde genel olarak düzenli ve sürekli bir derme artışı söz konusu değildir. Bazı okullarda yürütülen “yeni kayıt olan her öğrenciden kütüphaneye bir kitap başışlamalarını isteme” uygulamasına karşın hiçbir kütüphanede yıllık derme artışı toplam koleksiyonun %8’inden çok değildir. Kütüphanelerin yıllık derme artışında belirleyici olan başışlardır. Sürekli kitap alımının yapıldığı 2 okul kütüphanesinde de alınan kitap sayısı ve kitap alımı için ayrılan bütçe son derece kısıtlıdır. Bu konuda MEB’in okul kütüphanelerine ilişkin bütçe tahsisi ve harcaması konusunda uygulanabilir bir planlamaya gitmesi gerektiği önerilebilir.
- Okul idarecileri ve kütüphaneden sorumlu öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin gerek boş zamanlarını değerlendirme, gerekse ödev-

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

lerini yapmada kütüphane kullanma alışkanlıklarının çok az olduğu ortaya konmuştur. Öğretmenlerin, özellikle de edebiyat öğretmenlerinin öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlığı kazanması yönündeki çabalarının çok başarılı olmadığı belirtilirken bu konudaki en başarılı uygulama olarak “okuma saatleri” gösterilmiştir.

- Görüşülen okul idarecilerinin tamamı, okulları ve öğrencileri için okul kütüphanesini çok önemstediklerini, kütüphaneyi okulun vazgeçilemez bir parçası olarak gördüklerini dile getirmişlerdir. Ancak, öğrenci sayısının artması, dersliklerin yetersiz kalması, uzun soluklu çalışma ya da proje gruplarının oluşturulması gibi farklılaşan ya da yeni ortaya çıkan koşullarda kütüphanelerin gözden çıkarılabilecek birimler arasında görülmesi ve bunun bazı okullarda tecrübe edilmiş olması idarecilerin okulun kütüphanelerine ilişkin görüşleri ile çelişir görünmektedir. Bu durum, öğretmenler ve öğrenciler kadar okul idarecilerinin de kütüphanenin bir okulun varlığı ve başarısı için ne anlama geldiği konusunda doğru ve ayrıntılı bir biçimde bilgilendirmelerinin gerektiğini ortaya koymuştur.
- Kütüphanelerde internet bağlantısı olan bilgisayar kullanımı yaygın olmakla birlikte, MEB’in “Z Kütüphane” projesine karşın, bazı okullarda kütüphanede bilgisayar ve internet kullanımı uygulamasına henüz başlanılmamıştır. Bu noktada asıl dikkat çekici olan, internet bağlantılı bilgisayarları olan bazı kütüphanelerde bilgisayara başka birimde gereksinim olduğu ya da kütüphanenin hemen yanında bilgisayar laboratuvarının bulunduğu ve öğrencilerin bilgisayar ve internet gereksinimlerini bu laboratuvarlardan karşılayabilecekleri gibi gerekçelerle bilgisayarların kütüphanelerden kaldırılmış olmasıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı Yönetmeliğinde “kütüphaneye sağlanan kaynakların gerekli kayıtları tutulur ve kaynaklardaki bilgilere sağlıklı erişim için bibliyografik kimlikleri hazırlanır. Bu işlemler için AAKKII (Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları II) kullanılır. Sınıflamada Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanılır. Kataloglar; yazar adı, kaynak adı ve konularına göre alfabetik olarak düzenlenir. Yapılan işlemler bilgisayar ortamına aktarılır. Bütün bu işlemler, kütüphaneci tarafından gerçekleştirilir” denilmektedir. Okul idarecileri ve kütüphane sorumluları ile yapılan görüşmelerde, çalışma kapsamında ele alınan okullarda kitapların taranması, düzenlenmesi ve ödünç verilmesi işlemleri için bir bilgisayar yazılımının kullanıldığı kütüphanenin olmadığı öğrenilmiştir. Oysa araştırma yapılan okullardaki sayısı çok da fazla olmayan dermeye ilişkin tüm işlemlerin yapılabileceği çok sayıda “ücretsiz” kütüphane yazılımı mevcuttur. Bu tür programların kullanılmaması yöneticilerin ve ilgililerin kütüphaneye bakış açısı ile paralel olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kitapların raflarda genellikle kütüphanecilik kulübü öğretmenlerinin belirlediği temel konu başlıklarına göre sıralandığı, kitap ödünç verme işlemlerinin bir defter ya da liste üzerinden yürütüldüğü kütüphanelerde ulusal ve uluslararası standartlar ile kütüphanelerarası işbirliğinden söz etmek de gerçekçi olmayacaktır.

Son söz olarak; çalışma kapsamında ele alınan kütüphanelerin neredeyse tamamının nicelik ve nitelik açısından yeterli derme, kullanıcı ilgisi ve kullanım yoğunluğu, yeterli bütçe, uygun mekân ve yetkin bir kütüphane sorumlusu açısından önemli sorunları vardır. Çalışma her ne kadar küçük bir örneklemeden elde edilen bulgular üzerinden yapılmış olsa da, İstanbul ve Ankara ile birlikte ülkemizin gelişmişlik açısından önde olan şehirlerinden biri olan İzmir'deki durumun ülkenin geneline yansıttığını söylemek zor olmayacaktır. Sorun ülkemizin geleceği olan çocukların ve gençlerin eğitimi ise çözüm ötelenmeden giderilmelidir. Ülke gerçekleri ve Türkiye'deki kütüphane ile kütüphanecilik mesleği algısı dikkate alındığında, bu sorunların üstesinden gelmenin çok daha zorlu olacağını söylemek yanılı olmayacaktır. Akademik düzeyde eğitim-öğretim ve araştırma yapılan bilgi ve belge yönetimi bölümlerindeki araştırmacılar tarafından okul kütüphanelerinin eğitimdeki öneme, sorunlarına ve olası çözüm önerilerine ilişkin pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak bu konuda atılması gereken adımlara ilişkin sorumluluk öncelikle eğitim ile ilgili icranın başı olan MEB'dedir. Bakanlık öncelikle çağdaş eğitimin unsurları bağlamında okul kütüphanelerinin yerini görmeli, bu konuda kapsamlı bir icraat planlaması yapmalıdır. Bu zorlu sürecin başarılmasında okul idarecileri ve öğretmenlerin yanı sıra kütüphaneciler, kütüphanecilik dernekleri ve üniversitelerin bilgi ve belge yönetimi bölümleri etkin paydaşlar olarak görülmelidir.

Kaynakça

- http://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yy_og_pro.pdf.2 1 Y.Y Öğrenci Profili Çalıştay Alt Grup Raporları. (2010). MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili. A. Açıkgenç, M. R. Köse, M. Günel, B. Demirkol (Haz.). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) içinde (s. 309), 17 Ağustos 2015.
- <http://www2.ed.gov/pubs/NatAtRisk/risk.html>. A Nation Risk: The Imperative for Educational Reform (1983). United States National Commission on Excellence in Education, 17 Ağustos 2015.
- <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>. American Library Association. Presidential Committee on Information Literacy. Final Report. (1989). Chicago: American Library Association, 17 Ağustos 2015.
- Alkan, S. E. (2013). **Okul Kütüphanelerinin Bilgi Okuryazarlığına Etkileri**. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Alpay, M. (1990). **Kütüphane: Dünü Yarına Bağlayan Köprü**. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Baysal J. (1987). Okul Kütüphaneleri Türkiye İçin Ne Yapabilirler. **Türkiye ve Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Geçlere Yönelik Kütüphane Hizmeti** içinde (ss. 79-91). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Cevizbaş, S. (2003). Türkiye'de Özel Okul Kütüphanelerinin Sorunları: Özel Okul Kütüphanelerine Yönelik Bir Anket Uygulaması, **Türk Kütüphaneciliği**. 17(4), ss.386-396.
- Çavdar, R. T. (1995). **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Osmanlı Kütüphanelerinin Gelişimi**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Erduran, T. (2010). Yaşam Boyu Öğrenme Teması İçinde Okul Kütüphanelerinin Yeri ve Önemi: Bir Okul Kütüphanesi Örneği, **II. Ulusal Okul Kütüphanecileri Konferansı: Bilgi Okuryazarlığı'ndan Yaşam Boyu Öğrenme'ye** içinde (ss. 117-132); A. Aydın, K. Ateş (Yay.Haz.). İstanbul: İdeal.
- http://www.kutuphaneci.org.tr/sites/default/files/okul_kutuphanesi_bildirgesi.pdf. IFLA/UNESCO. **Okul Kütüphaneleri Bildirgesi**. İ. Önal (Çev.), [t.y.], 02 Temmuz 2015.

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

- İleri, F. Y. (2011). **Okul Kütüphanelerinde Bilgi Okuryazarlığı Eğitimi ve Bir Örnek: Marmara Eğitim Kurumları İlköğretim Okulu**. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Koç, O. (2013). **Uluslararası Bakalorya Diploma Programı Uygulayan Özel Okul Kütüphanelerinde Kütüphane Hizmetleri**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- http://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yy_og_pro.pdf. MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili. (2011). A. Açıkgöç, M. R. Köse, M. Günel, B. Demirkol (Haz.). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), 17 Ağustos 2015.
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2529_0.html. **Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği**. (2001), 27 Haziran 2015.
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2590_0.html**Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi**. (2006), 27 Haziran 2015.
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html.**Millî Eğitim Temel Kanunu**. (1973). T.C. Resmi Gazete, Sayı 14574, Kanun No 1739, 24.6.1973, 14 Ağustos 2015.
- Oktay, A. (2005). 21. Yüzyıla Girerken Dünyada Yaşanan Değişimler ve Erken Çocukluk, **Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar** içinde (ss.18-30);Sevinç, M. (Ed). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Önal, H. İ. (1992). **Bilgi Gereksinimlerinin Karşıllanması ve Okul Kütüphaneleri**. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Önal, H. İ. (1994). Okul Kütüphanelerinde Bilgi Çağı Çalışmaları. **Prof. Dr. İlhan Kum'a Armağan** içinde (ss. 161-188). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Önal, H. İ. (1996). Okul Kütüphanelerini Geliştirme: Programlar ve Politikalar. **Türkiye'de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu 7 Mart 1996** içinde (ss. 36-41). D. Atılğan, S.Arslantekin(Yay.Haz.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Önal, H. İ. (2005). New Developments on The Turkish School Library Scene. **Journal of Librarianship and Information Science**. 37 (3), ss.141-151.
- Özden, Y. (1999). **Eğitimde Dönüşüm- Eğitimde Yeni Değerler**, (2. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Soysal, Ö. (2007). Eğitimsel Kavramlar Işığında Okul Kütüphanesi. **Türk Kütüphaneciliği: Bilgi'nin Yazgısı** içinde (ss. 181-188). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Soysal, Ö. (1969). **Çağdaş Eğitim ve Türkiye'de Okul Kütüphanesi**. Ankara: Güven.
- <http://www.meb.gov.tr/index.php>. T. C. **Millî Eğitim Bakanlığı**. (2015), 29 Haziran 2015.
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1993). Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- TTKB. (2005). **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**. Ankara: TC MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Üreten, H. (2006). Bir Antikçağ Okul -Gymnasion- Kütüphanesi: Nysa Kütüphanesi. **Türk Kütüphaneciliği**, 20(2), ss.207-216.
- Yıldız, N. (2003). **Kalıntılar ve Edebi Kaynaklar Işığında Antikçağ Kütüphaneleri: Mimarileri, İç Düzenleri, Çalışma Sistemleri, Kitapların Yazımı ve Çoğaltılması**. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.
- Yurdakul, B. (2005). "Yapılandırmacılık". **Eğitimde Yeni Yönelimler** içinde (ss.39-65), Ö. Demirel (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Zenginer, N. Ç. (2001). **Okul Kütüphanelerinde Bilgi Hizmeti ve Bir Anket**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.1}

Ek 1- Araştırma Kapsamında Okul Yöneticileri ve Kütüphane Sorumlusu Öğretmenlere Yöneltilen Sorular

1. Bir okul kütüphaneniz var mı?
2. Okul kütüphaneniz kaç yıldır hizmet veriyor?
3. Bir Kütüphaneciniz var mı?
4. Kütüphaneden kim sorumlu, faaliyetleri kim yürütüyor?
5. Kütüphane hangi günlerde, hangi saatler arasında açık?
6. Kütüphanede ne kadar derme var?
7. Kütüphanede kitap/dergi dışında derme var mı?
8. Kütüphane dermesi ödünç veriliyor mu? / 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında ödünç verilen derme sayısı ne kadar?
9. 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında okulda eğitim gören toplam öğrenci sayısı ne kadar?
10. Kütüphanedeki kitaplar daha çok hangi konulardadır? (Edebiyat, üniversite hazırlık, ders kitapları, vb.)
11. Son bir kaç senede kütüphaneye eklenen kitap sayısı nedir, yılda ortalama ne kadar kitap eklenmektedir?
12. Kütüphaneye kitap temini hangi yollarla olmaktadır? (Bağış, satın alma, değişim, vb.)
13. Bağışlanan kitaplar için dermeye uygunluk değerlendirmesi yapılmakta mıdır?
14. Okul bütçesinden kütüphaneye kitap alımı ya da kütüphanenin başka işleri (raf, masa, sandalye, tadilat, bilgisayar yazılımı, vb.) için herhangi bir pay ayrılmakta mıdır?
15. Öğrenciler performans ödevlerini yaparken kütüphaneden yararlanmakta mıdır? Öğretmenlerin bu doğrultuda bir yönlendirmesi söz konusu mudur?
16. Okul yönetiminin kütüphaneye ilgisi nasıldır? (önemseme anlamında)
17. Kütüphanede internet bağlantısı olan bilgisayar bulunmakta mıdır? Varsa hangi amaçla kullanılmaktadır?
18. Kütüphane kitaplarının taranması, düzenlenmesi, ödünç verilmesi işlemleri için bir bilgisayar yazılımı kullanılmakta mıdır?

◆ Coşkun Polat / Mehmet Ali Akkaya

Ek 2- Buca'da Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Olarak Hizmet Veren Lise Kütüphaneleri

- Buca Betontaş Anadolu Lisesi
- Buca 85. Yıl Anadolu Lisesi
- Buca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Buca Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Lisesi
- Buca Şerife Bacı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesi
- Buca Aybers Hikmet Karabacak Anadolu Lisesi
- Buca Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Buca Fatma Saygın Anadolu Lisesi
- Buca Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Buca Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Şirinyer Anadolu Lisesi
- Buca İnci-Özer Tırnaklı Fen Lisesi
- Gürçeşme Anadolu Lisesi
- Buca Devlet Malzeme Ofisi Çok Programlı Anadolu Lisesi
- Buca Ömer Seyfettin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Buca Necla-Tevfik Karadavut Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Buca Anadolu Lisesi
- Buca Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Buca Işıl Saygın Güzel Sanatlar Lisesi
- Buca Atatürk Spor Lisesi
- İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
- Buca Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi